

FÖLFELÉ A TRANSVERZÁLIS UTON!

Irta: Szóke Sándor.

CSAKHOGY itt van már, doktor úr, — sopánkodott Csekolicsné. — Tessen már sietni! Negyven tized láza van neki! Mondtam reggel is, hogy maradjon itthon! Nem hallgatott rám! Persze, a szobaasszony, az beszélhet! Most aztán itt a baj!... Tessen parancsolni... — nyitotta ki az ajtót az orvos előtt.

Traurig úr ott feküdt a kopott albérleti szoba vaságyán. Senki sem mondta volna róla, hogy költő. Egyáltalában nem látszott annak. Pusztán betegnek látszott. Ezenkívül legfeljebb albérlőnek. Pedig Traurig úr költő volt. Esténcént, mikor levette karjáról a zöldesfekete klottot, felöltötte kaucukmanzsettáját és kilépett a Krokodil Börművek irattárából, első tekintete mindig az égre esett. Félrefordította hosszúkás fejét, nagyot lélegzett, jobb kezét kissé föl emelte, tenyerét kifele fordította és föl nézett az égre. Néhány másodpercig így maradt. Aztán sóhajtott egyet s elindult. Nem haza ment ám. Korántsem haza. Sétálni ment. 15—20 perc alatt Kelenföldre ért. Ott szeretett sétálni. Közel a Dunához. Közel a Gellérthegyhez. Közel a csillagos éghez. Ilyenkor levette a kalapját is és az életre gondolt.

— Elementáris! — suttogta titokzatos mosollyal. Aztán halkabban megismételte: — Elementáris...

A szeme most is úgy fénylett, mintha a csillagokra nézne. Félrefordított fejjel feküdt a gyanus tisztaságú párnán. Sárgás haja belelógott a homlokába, szája cserepes volt, nyaka nedves a veritéktől. Ádámsutkája időnként alábukott, hogy egy szempillantás mulva ismét kiemelkedjék.

— Alázatos szolgálja — köszöntötte a gyári orvost vékony, színtelen hangon.

— Mióta beteg? — kezdte az orvos a vizsgálatot. — Mit érez? Mutassa a pulzusát? ... Nyujtsa ki a nyelvét! ... Vegye le az ingét! ... Sóhajtson! ... Még egyszer! ... Mélyebben! ... Sóhajtson! ... Itt fáj? ... Szúr? ... Itt is fáj? ... Hát itt? ... Mutassa a nyelvét! ... Mennyi volt a hőmérséklete? ... Tüdőgyulladás.

— Jesszusom!!! — sikoltott Csekolicsné és összecsapta a kezét.

— Lavórt! Törülközőt! — rendelkezett az orvos.

Traurig úr lehunyta szemét és elmosolyodott. Elementáris —, talán ezt gondolta magában.

— Igy! — vette elő az orvos a töltőtollat. — A folyadékból bevesz kétóránként egy evőkanállal! A porból naponta háromszor

evés után! Óránként friss hideg borogatást kap! Ötször megméri a lázát naponta! Holnap visszajövök!

Mikor az orvos elment, Csekoniczné bejött.

— Látja, nem hallgatott rám! Már tegnap is mondtam magának, hogy maradjon itthon! Ha az embert rázza a hideg, akkor nem megy hivatalba!

— A kötelesség, nagyságos asszonyom!... — felelte Traurig úr cérnahangon. Amíg az ember bírja, teljesíti a kötelességét...

— Ott egye meg a fene a kötelességet! — fakadt ki Csekoniczné. — Első az egészség! Most aztán nyelheti az orvosságokat!

Friss vizet hozott a lavórban, belemártott egy törülközőt s rácsavarta Traurig úr vézna felsőtestére.

— Köszönöm, nagyságos asszonyom, — hálálkodott Traurig úr, — kegyed nagyon nemesen viselkedik.

— Feküdjön csak nyugodtan, — igazította meg a paplant Csekoniczné. — Én most elmegyek a gyógyszerárba.

Mikor Traurig úr hallotta, hogy Csekoniczné kívülről bezárta a konyhaajtót, felült, kibujt az ingéből és lecsavarta magáról a borogatást.

Kikelt az ágyból. Kicsit szédült. Megivott egy fél pohár vizet. A zsebórája az ágy mellett volt a széken. Megnézte. Félkilenc mult öt perccel.

— Sietni kell, — suttozta.

Gyorsan kinyitotta a szekrényt és kivette a zsakettjét. Kicsit fényes volt már. Nem is csoda. Közel 12 esztendeje minden ünnepélyes alkalomra ezt vette fel. Most sem vehetne mást fel. Ha valamikor, most igazán elegánsnak kell lennie. Elővette legújabb ingét. Rózsaszínű virágminták voltak rajta. Az antilopbetétes gombos félcipőt húzta fel.

Eloltotta a villanyt. Kinyitotta az ablakot és kimászott rajta. Megtántorodott. Félterddel beleesett egy pocsolyába.

— Katonadolog... — biztatta magát diadalmas mosollyal. — Ha jól kilépek, — morfondírozott — tíz perc alatt a kultúrházban leszek. Kicsit ugyis későbbben fogják megkezdeni. S különben is, Lilian pont kilencre úgy sem lesz ott. Az ilyen előkelő kisasszonyok nem is tudnak pontosak lenni. A szobalány, a fodrász, a soffőr, mind csak arra jók, hogy akadályozzák őket. Istenem, hogy ezt a mai napot megérhettem. A vezérigazgató úr leánya személyesen eljön, hogy Traurig Venzel költeményét meghallgassa. Vajjon szép dalt szerzett-e Vaszari úr a költeményemre?... Arany napfény... Hulló fehér virág... Bolyhos pihék drága porfellege... S vajjon mit fog szólni Lilian? Fog-e tetszeni neki? Fog-e gratulálni a sikerhez?... Majd mélyen meghajlok előtte, mikor kikisérem s várakozóan ránézek... Gratulálok, Traurig úr, maga tehetséges ember! Ezt fogja mondani. Vagy jelentősen a szemembe fog nézni és csak ennyit fog mondani,

halkan, finoman : szép volt. Én pedig azt fogom mondani : köszönöm, kisasszonyom . . . És megfogom csókolni a kezét . . . Mi lenne, ha azt mondanám : köszönöm, Lilian?! . . . Miért ne? Egy költőnek mindent szabad. Igaz, hogy ő a vezérigazgató leánya, én meg csak dijnok vagyok, de ma este nincs dijnok és nincs vezérigazgató, ma este csak egy van, művészet! . . .

Kicsit meg kellett állnia, mert erős köhögés jött rá. Már messziről el tudta olvasni a plakátot, amely a kultúrház bejárata mellett nagy piros betűkkel hirdette a mai estét . . . Műsoros est. Rendezi a Krokodil Bőrművek Dalárdája. Tánc. Tombola. Szépségverseny.

— Elkéstem — állapította meg ijedten, mikor látta, hogy a villanyóra már féltízet mutatott. — Régen elkezdték? — kérdezte a jegyszedtől.

— Tíz perce — felelte Kende úr, a pénzbeszedő, aki szívességből vállalta az ültetés diplomatikus feladatát. — Tessék csak valahol hátul leülni.

Traurig úr nagyon izgatott volt. De nem akarta, hogy lássék rajta. Igyekezett közömbös hangon kérdezni :

— A vezér nem jött el, úgy-e?

— Volt esze neki — nevetett Kende úr. — Ha mulatni akar, elmegy a Moulin Rougeba, vagy a Nemzetibe. Nem úgy értem, — enyhítette az önkritikát, — a mienk is ér valamit. A Traurig úr versei például biztosan . . . Hiszen olyan sok ideje van az irattárban . . . S az a sok papír ott egy rakáson . . . Az irattárban — mondta ki emelt hangon a szentenciát — lehetetlen nem költőnek lenni. Tessék csak lassan . . . Erre jobbra, Traurig úr kérem.

Traurig úr bebotorkált és leült az utolsó sorba. Szíve a torkában lüktetett. Pokoli melege volt. Óvatosan, nehogy meglökjön valakit, levette a kabátját és az ölébe fektette.

Most érezte csak, hogy mennyire elfáradt. Rosszullét kerülgette. Alig kapott lélegzetet. A szívében erős szúrást érzett. Főlemelte kalapját s a kalap alatt, hogy senki észre ne vegye, izzadt kezét a szíve fölé tette. Hátradőlt. Fejét félrefordította. Nedves ajkai között kicsit kidugta a nyelvét. Mikor észrevette, hogy így elhagyta magát, elpirult. Mégse illő, hogy egy komoly 47 éves férfi nyilvános helyen a szívére tegye a kezét.

A színpadon erdőt ábrázoló kulisszák előtt Szabó Jucika, a raktárnok leánya, táncolt. Nagyokat ugrott, hol előre, hol hátrahajolt. Néha sikoltott is egyet-egyed. A zongorista maszatos slágereket játszott. Többen füttyültek hozzá.

Traurig úr tekintete elhomályosodott. Könnyű eszméletlenség vett rajta erőt. Olyan állapot, amilyennek az ihletet szokták nevezni. Mintha egy pohár finom pezsgőt ivott volna.

Az életre gondolt. A cudar, keserves, őrült, esztelen, gyönyörű «Életre».

Ebben a pillanatban felcsattant a taps. Jucikát ünnepelték. Traurig úr ezt észre se vette.

— Elementáris... — suttogta révült mosollyal.

Egy testes asszonyság ült előtte. Most hátra fordult és hálásan rámosolygott.

— Igaza van uram! Fenomenális! Csuda tehetség ez a kölyök! Valaha én is ilyen voltam!

Úgy látszik, a hölgy Jucika boldog mamája volt. Lám, Traurig úr akaratlanul is örömet szertett valakinek. Hiszen a költő hivatása éppen ez. Örömet szerezni. A derű és a megelégedés parfümjét lehelni bele a ködös lelkekbe. Hívó stafétaként futni az emberi csődületek között s a szeretet fehér zászlócskáit belelopni az ököltre emelt kezekbe.

Traurig úr körülnézett a világosságban. Lilian kisasszonyt kereste. Kimeresztette a szemét, hogy előre tudjon látni a legelső sorba. Hiszen Lilian máshol nem ülhetett.

— Ő az! — fojtotta el a kiáltást magában, miközben felugrott helyéről. — Forgott vele a világ. Gyomrából émelygő ízek csavarodtak a torkára. Halántéka majd szétpattant a feszültségtől.

A leány, mintha csak megérezte volna, hogy mereven nézik, hátrafordult. Traurig úr megdörzsölte a szemét. Milyen furcsa ma a kisasszony... Mintha nem is ő lenne... Ilyen frizurája volt?... Ilyen fekete volt a haja?... Olyan furcsa az egész... Talán... De ez mégsem lehet... Hiszen megígérte, hogy eljön...

— Bocsánatot kérek, nagyságos asszonyom, — hajolt előre a hálás hölgyhöz — ha nem tetszik tolakodásnak venni, valamit kérdezni bátorkodnék...

— Tessék csak kérem. Nagyon szívesen — fordult hátra az asszonyság lobbanó bizalommal.

— Ha meg tetszik engedni — hebegte Traurig úr — tulajdonképpen... csak azt szeretném megkérdezni, hogy... nem méltóztatik-e ismerni azt a hölgyet?... Igen ott... Azt a fényes ruháját... Nem kezicsókolom... Azt a másikat gondoltam... Igen. A legelső sorban... Ott, kérem szépen... A szemüveges úr előtt...

— Ja az?! Hát hogyan ismerném! Az az Irénke! A kaszirnő a gyári kantinból! — világosította fel Traurig urat jóságosan az ismeretlen asszonyság. — Tetszik magának? Csak vigyázzon! Azt mondják, nagyon érti a módját. — Szájából nagy arany fog villant elő, ahogy hamiskásan rámosolygott.

— Kaszirnő, kezicsókolom?... — hápogta rekedten Traurig úr. — Különös... kezicsókolom... Illetve... Nem mintha... Tulajdonképpen... Nagyon emlékeztet valakire, aki... Bocsánatot kérek... Azt hiszem, kérem... nem is egyet gondoltunk... Én ugyanis...

Most sötét lett. Szerencse is, mert nem tudta volna folytatni mondókáját. Nagyon kellemetlen volt az egész.

— Biztosan tévedett az az asszony. Mit keresne a kaszirnő a legelső sorban. Viszont, ami azt illeti, ez a nő mintha soványabb lenne...

Láttam én ezt a kaszirnőt valaha?... Hiszen a multkor ott jártam, mikor a főmérnök urat kerestem... Ez volt az?... Pfü, de melegem van!... Most már biztos, hogy nem ez az! Annak vörös volt a haja?... Vagy nem neki volt vörös a haja?... Nem! Ez csak Lilian lehet! Hiszen idenézett az előbb! Keresett a tekintetével!... Ő az! Lilian!... Hát mégis csak eljött! Kíváncsi a költeményemre! Érzí, hogy miért írtam! Jóvá akarja tenni a multkori estét!... Drága Lilian! Te érzed, hogy szeretlek! Te érzed, hogy mit jelentesz nekem! Hiszen kétszer is megengedted, hogy hazakisérjelek! Úgy emlékszem minden szavadra, mint a Miatyánkra!... Traurig Venzel, az iratkezelő és Szelényi Lilian, a vezérigazgató leánya! Milyen csodálatos az élet!... Elementáris!... 47 esztendőt kellett megélnem, nélkülözni, nyomorognom kellett, meg kellett buknom a kereskedelmiben, aztán a pótvizsgán újra meg kellett buknom, háborúba kellett mennem, állás nélkül kellett lődörögnöm éveken keresztül, éhezni, szenvedni kellett, költővé kellett lennem s ide kellett kerülnöm a Krokodil Bőrművekhez, hogy Liliant megismerjem!... A végzet parancsa volt ez, Lilian! Mert semmi nem marad értelem nélkül!... Semmi nem marad befejezetlenül!... Te vagy az én életem befejezése!... Te vagy az én életem értelme!... Mi volt az, amit eddig éltem? Semmi! Most kezdek élni!... Te ott ülsz elől és rám gondolsz! Én meg itt ülök hátul és rád gondolok! Ez a mi kétünk élete! Te mindig elől, én mindig hátul! S közöttünk millió ember! Egész társadalmi osztályok vannak közöttünk! Szakadékok tátonganak közöttünk!... De mi hídát verünk a szakadékok fölé a közös gondolattal!... Te megérted, hogy mit akarok tőled... Hiszen el se tudnám tulajdonképpen mondani, hogy mit akarok. A boldogság felgyújtja a szavaimat. Mire szólni tudok, csak szürke pernye rebben fel a számról... Hiszen olyan nehéz nekem veled... Csak nézz rám és megértesz engem... Kopott, fáradt, szegény öreg ember vagyok. 47 esztendő vagyok... Iratkezelő vagyok... Mit mondhat neked, Szelényi Liliannek, egy ilyen ember? Mit merhet mondani neked egy ilyen ember?... Látod, ezért voltam olyan ügyetlen mind a két ízben, mikor haza kísértelek. Emlékszel, Lilian?... Kétszer kísértelek haza. Fenn laktok a hegyen... Virágok között... Jó levegőben... Mikor először kísértelek haza, a transverzális úton mentünk fölfelé. Balra, még feljebb, a Gellérthegy, jobbra, alattunk, a város. Akkor jártam először a transverzális úton... Olyan volt akkor az az út, mint az én lelkem. Szélesen, büszkén, szabadon hömpölygött fölfelé, mintha az egész életen keresztül hömpölygött volna, mintha nem volna vége, mintha addig mehettünk volna, ameddig csak nekünk tetszett volna... Olyan kedves voltál akkor hozzám,

Lilian. Emlékszel? . . . Apád, a vezérigazgató úr, behivatott magához. Az 193.742/1935-B számú aktát kérte tőlem. Látod, még most is tudom a számát! Ezt a számot most már sohasem fogom elfelejteni! 193.742/1935-B! . . . Ha pénzem volna, vennék egy kis medaillont, belevésetném ezt a számot és vékony aranyláncon a nyakamban hordanám! Éjjel se venném le a nyakamról! . . . Még akkor se, amikor hetenként egyszer a gőzfürdőbe megyek! . . . Te ott ültél az íróasztal mellett egy fotólyben. A vezérigazgató úr nagyon jókedvű volt akkor. Bizonyára ennek köszönhető, hogy bemutatott neked . . . Bemutatom neked Traurig Venzelt, egyik tisztviselőnk. Így mondta. Nem azt mondta, hogy Traurig Venzel iratkezelőt. Tisztviselőt mondott. Mintha csak a főmérnök urat mutatta volna be . . . Akkor fogtam meg először a kezedet. Mert te, édes, kezet nyujtottál nekem . . . Lilian, drága Lilian, én már akkor megéreztem, hogy az életem fordulópontra jutott. Az aktát átadtam, te menni készültél. Közben jelentették, hogy a méltóságos asszony már elvitte a kocsit. Látod, még ez is sorsszerű volt. Hát nem volt sorsszerű? . . . Én rendeltem taxit neked s mert csomagod is volt, engedélyt kaptam, ó, nem is engedélyt, egyenes parancsot, közvetlen vezérigazgatói parancsot, hogy elkísérjelek. Beültem melléd. Talán azt gondoltad akkor, hogy buta, neveletlen emberrel van dolgod. Hiszen alig mertem beszélni veled. Olyan szép voltál és olyan előkelő, mint egy álom . . . A Tabán-kávéháznál megállítottad a kocsit. Valamit elfelejtettél. Bementél telefonálni. Mikor visszajöttél, már nem akartál újra felülni rá.

— Van kedve gyalogolni egy kicsit? — kérdezted tőlem.

— Ó, ami engem illet, boldogan, kisasszonyom, — feleltem én s meg is hajoltam egy szemernyit, — azonban úgy vélem, most hivatalos óra van a Krokodil Bőrműveknél . . .

— Hát maga ilyen lelkiismeretes? — neveltél vidáman. — Ezt meg fogom mondani a papának.

Ekkor láttam először, hogy tetszettem neked. Pedig, hidd el, a hivatalos órát nem azért mondtam. Távol áll tőlem minden hatásvadászat . . . S ahogy mentünk fölfelé a transverzális úton, egyre könnyebb és egyre vidámabb lettem én is.

— Mit szokott maga csinálni mindig? — ezt kérdezted.

— Ó, kérem — feleltem — a magamfajta szegénylegény alig él a hivatalán kívül . . .

— De mégis, — folytattad —, csak van valami szórakozása?

— Szórakozásom, kisasszonyom? . . . Ó, kérem . . . Mit értünk szórakozás alatt? Ha szórakozás alatt a színházat, a bárt . . ., a . . . a . . . hogyis mondjam csak, . . . a drága dolgokat értjük, akkor nincs szórakozásom . . .

— Hát maga mit ért szórakozás alatt?

— Mit értek szórakozás alatt? . . . Ó, kérem . . . Tagja vagyok egy kölcsönkönyvtárnak. Esténként olvasni szoktam . . . Meg sétálni

szoktam... Erre még nem jártam soha. Ezentúl erre is... sétálni fogok, ha... ha... meg tetszik engedni... kérem...

Itt céloztam először finoman a közöttünk lévő kapcsolatra. Te rám néztél s így szóltál:

— Kedves magától, hogy így megszerette a mi vidékünket.

Ó, Lilian, hát mondhattál többet az első találkozáson?! Ez elég volt nekem! Most én is rád néztem:

— Igen, kisasszonyom, én szeretek mindent, ami szép! S oly sok szépség van az életben! Csak meg kell találni! Az emberek sükettek és vakok! És gyávák! És hitetlenek!... Az élet szép!... Az élet nagy! Új! Elementáris!... Igen, kérem, elementáris!...

— Eredeti gondolatai vannak magának Móric úr!

— Pardon, kisasszonyom, ha meg nem sérteném... tudniillik Traurig úr... azaz, akarom mondani, Traurig... kezét csókolom... Traurig.

— Jaj, bocsásson meg, hogy ilyen feledékeny vagyok. Szóval ilyeneket szokott gondolni?

— Ilyeneket, kisasszonyom. És még másokat... Ó, én boldog vagyok, ha érdeklődni tetszik az én szerény gondolataim iránt. Hiszen ez a legtöbb, amit mi költők kaphatunk! Érdeklődés, hitel... hitel, kisasszonyom!...

— Hogy hogy költők? Maga költő? Az egészen érdekes, Traurig úr!

Látod, itt már a nevemen szólítottál! Látod, Lilian, ez a költészet hatása. Most már tudtad, hogy ki vagyok. Most már ismertél. Innen már csak egy lépés volt ahhoz, hogy idejőjj és meghallgasd a költeményemet!

Közben haza értünk.

— Nagyon kedves magától, hogy elkísért. Remélem, hogy máskor is találkozunk. Na pá! Isten vele!

Nem rösteltem 47 éves fejemmel szaladni az utcán, olyan boldog voltam, mikor elváltunk. Remélem, hogy máskor is találkozunk. Ezt mondtad. Bevallottad, hogy érdeklődöl irántam. Bevallottad, hogy találkozni akarsz velem... De aztán meg is ijedtél egy kicsit. Észrevetted, hogy már is sokat elárultál magadból. Gyorsan hozzáfűzted ezért, csinált könnyedséggel, a búcsú közömbös szavait: na pá, Isten vele!... Én megértettem ezt a na pá-t! Ez a na pá úgy hangzott nekem, mint egy szerelmi vallomás.

Hát így találkoztunk először. Így mentem fel a magasba veled a transversális úton. Édes Lilian, te nem nézel ide, én is lehunytam a szememet, mégis látlak téged! Gesztenyebarna hajadat, aranyos, komoly fejedet... Van valami kínaias az arcodban. Van valami bohó szomorúság rajtad. Valami gyerekes öregség. És a mosolygásod! Édes Lilian! Mikor mosolyogsz, akkor virág vagy!... Vagy gyümölcs vagy!... Vagy az én hozzád szálló gondolatom vagy!...

Látod, engem nem zavar ez az előadás. Mit bánom én, hogy a színpadon mi történik! Vagy kik vannak itt! Hány ember van itt?! 400, vagy 500?! Nem igaz! Egy ember van itt én kívülem! Az én titkos szerelmesem egyedül van itt! Ketten vagyunk! Mert eljött, hogy jóvá tegye vétkét!... Mert vétkeztél ellenem, Lilian! Könny szökik most is a szemembe, ha második találkozásunkra gondolok!... Nem én akartam elmenni hozzád. A vezérigazgató úr egy este, éppen zárás előtt, betelefonált, hogy a Nilus Krokodilusz-tató R. T. ajánlataira sürgősen szüksége van. A titkár úr már elment, így nekem kellett a tékát magamhoz vennem s azonnal indulnom vele. A vezérigazgató úr arra is felhatalmazott, hogy az ő számlájára taxiba üljek. Én azonban takarékoskodni akartam s egy gyári teherkocsit kértem erre a célra. Láthatod, Lilian, hogy a találkozás most is éppen olyan sorsszerű volt, mint először. Te a szalónban zongoráztál. Mikor bementem a vezérigazgató úr dolgozószobájába, észre sem vettél. Kimentet azonban megláttál és megszólítottál. Megkérdezted, hogy szeretem-e a zenét.

— Ó, igen — mondtam —, a zene olyan, mint a napsugár. Behatol a lélekbe és megöli a rossz gondolatok baktériumait.

— Akarja, hogy játsszam magának? — kérdezted.

— Boldog vagyok, ha hallgathatom — feleltem.

Leültetted magad mellé és játszottál. Nem tagadhatod, hogy többször rám mosolyogtál közben. Az csak természetes, hogy boldog voltam. Egy hónap telt el már azóta, hogy először találkoztunk. S mindig a második találkozás szokott a legizgalmasabb lenni. Ilyenkor már nem idegenek a partnerek, már vannak közös gondolataik, viszont még nem ismerik egymást annyira, hogy unatkozhatnának. Az út, amelyen egymáshoz közelednek, még mindig felfedező út, még mindig érdekes, viszont már kevésbé bizonytalan, már ki van rakva az első találkozás mértföldköveivel. Ebben a hangulatban ültem melletted, édes Lilian, a tavaszesti félhomályban, mikor a katasztrófa bekövetkezett. Egy fiatal főhadnagy lépett a szobába. Felugrottál s elébe szaladtál. Aztán zavartan rám mutattál:

— Egy úr a papa gyarából. Ha jól emlékszem, Móric úr. Költő.

Csak annyi időm volt, hogy meghajoljak. Még mielőtt valódi nevemen bemutatkozhattam volna, a főhadnagy megszólalt:

— Nagyon örülök. A zene és a költészet muzsája, úgy tudom, jól megférnek együtt. Nem zavarlak benneteket, Lilian?

— Ugyan Elemér, hogy mondhatsz ilyet! Nyisd ki a szemedet s azután beszélj! Móric úr már éppen menni akart. Na, Isten vele! Üdvözlöm a krokodilokat!

Megsemmisülten tántorogtam le a lépcsőn. Utam önkéntelenül a transverzális útra vezetett. Azon az úton mentem most lefele, amelyen egy hónappal ezelőtt fölfele jöttem. Amilyen szép volt az az út akkor, olyan csúnya lett most. Amilyen boldogan szálltam akkor

fölfele rajta, olyan boldogtalanul zuhantam most lefelé... Mikor fölfele mentem, sárga virágport hintett rám a szél... Most a te beszéded gúnnal mérgezett nyilai üldöztek... Lilian, édes Lilian, megmondom neked, úgy sírtam akkor, mint egy gyerek. Vörösre dagadtak a szemeim, mire leértem az Erzsébet-hídhöz.

— Traurig Venzel, a 47 éves zokogó trubadur — csúfoltam magamat, csakhogy meggyógyuljak. Meg ilyeneket mondtam:

— Traurig irattáros úr reklámot csinál a Krokodil Bőrműveknek: krokodilkönnyeket hullat!...

Én nem vagyok hiú ember, Lilian, de ez az ostorcsapás mélyen a húsumba vágott. Napokig beteg voltam tőle. Szobaasszonyom, a derék Csekoniczné, már ágyba akart fektetni...

Traurig úr most felkapta a fejét, mert ismerős szavakat hallott a színpad felől... Arany napfény... hulló fehér virág... bolyhos pihék drága porfellege...

— Lilian, hallod, az én verseim! Csángó kisasszony most kezdi énekelni!... Hallod, Lilian?!

«Úgy szállotok, mint emlékmiriád, melyet szétszórt a mult lehellete...»

— Úgy-e tetszik, Lilian?! Úgy-e érdemes volt eljönni?!... Hallod, Lilian?!... A mult lehellete! Az száll ebből a dalból felénk... Szép volt a mult, mert te megszépítetted... Néhány hét múlva felhívtál s megkérdezted, hogy nem haragszom-e?

— Remélem, hogy most az egyszer leveti a költői érzékenységet és nem neheztel rám. Igazán nem akartam megbántani. Hiszen maga olyan derék ember. Mivel tehetem jóvá bűnömet?

Emlékszel, ezt kérdezted?... Figyelj csak, Lilian!...

«... Kis testetek lebegve száll felém... már érzem, lassan, lassan eltemet... meghalok május gyilkos estelén... megölnek vágyak és virághegyek...»

Ezt kérdezted. Akkor én már tudtam, hogy a Dalkör műsoros estet fog rendezni s én, mint dalszerző szerepelek.

— Nagyon sokat kérek, kisasszonyom — feleltem. — A vezérigazgató úr öméltósága fővédnöksége alatt a Krokodil Bőrművek Dalköre műsoros estet fog rendezni. A műsoron, egy megzenésített költeményemmel, én is szerepelek. Engedje meg, hogy elküldjek egy meghívót s azt remélem, hogy megjelenésével emelni fogja ünnepélyünk fényét... Éreztem, hogy jól beszéltem. S te megigérted, hogy eljössz...

S most itt vagy, Lilian! Csak arra kérek, ne gratulálj nekem túlságosan! Én szerény ember vagyok... Csak éppen nézz a szemembe és szorítsd meg a kezemet.

Világos lett. Lux úr, a konferancier, kijött a függöny elé és megköszönte a szíves érdeklődést.

Az előadás véget ért.

Traurig úr alig bírt fölkelni helyéről. Minden tagja fájt. Alsóruhája valósággal rátapadt. Dőlt róla a veriték. Mire az előcsarnokba ért, már egymás hegyén-hátán tolongott a közönség. Lecsukódó szemhéját erőszakkal tartotta nyitva, hogy megtalálja Liliant . . .

Már mindenki elment, mikor ő még mindig az ajtóban állott. Köhögni kezdett. A heves fuldoklás úgy rázta testét, mint a vihar egy szögre akasztott rongyot. Kínjában előrehajolt. Szája két szélén, mint két vörös fonál, megjelent a vér.

Csekonicsné futva érkezett.

— Nem szégyenli magát! Kiszökik az ágyból, míg én a patikában vagyok! Elment a maga esze?! Alig tud megállni a lábán! . . . Szűz Anyám! Mit csinált magával?! Hol a zsebkendője?!

Elővette Traurig úr zsebkendőjét és letörölte szájáról és álláról a vért.

— Kapaszkodjék belém! . . . Így! . . . Tud jönni velem?! . . . Jól fogja meg a karomat! . . . Ilyeneket csinálni egy felnőtt embernek! . . . Mindjárt tudtam, hogy idejött! Ménkü csapjon a költészetbe! . . . Meg akarja gyilkolni magát?!

Úgy kellett levenni róla mindent. Olyan volt, mint egy elesett bábú. Tüzelte a teste, mint a kemence. Lefittyedte szája huzatos kapualjra emlékeztetett, amelyen sipolva járt ki és be a szél.

Csekonicsné az ágy szélén ült és nagy, repedezett tenyerét ráfektette Traurig úr fejére.

Hallgattak.

Csekonicsné magára gondolt. A fiatalságára, meg az ura halálára. Traurig úr szeme előtt az élet képei kergetődztek.

Megszólint:

— Maga ezt nem tudja megérteni, nagyságos asszonyom . . . Ezért haragszik most rám . . . Maga csak azt látja belőlem, ami belefér ebbe az albérleti szobába . . . vagy a Krokodil Börművek irattárába. Maga csak ezt látja belőlem . . . De én több vagyok ennél . . .

Kitátotta száját. Majd így folytatta:

— Olvasott maga Dantéről, nagyságos asszonyom? . . . Vagy Petrarcaról? . . . Tetszik tudni, ki volt Léda? . . . Ki volt Laura? . . . Ki volt Beatrice? . . . Angyalok voltak! Mind a hárman angyalok voltak! . . . Leszálltak egy férfihez a földre és nagy, szörnyű titkokat súgtak a fülébe . . . A szerelem titkát . . . A jóság titkát . . . A halál titkát . . . Tetszik tudni, ki volt Petőfi Sándor? . . .

— Félrebeszél, szegény — gondolta Csekonicsné. Hadd beszéljen.

— Tetszik tudni, hogy ki volt? . . . Egy cseléd gyereke volt . . . bukott diák volt . . . közkatoná volt . . . vándorszínész volt . . . senki volt . . . rühös kutya volt . . . irattáros volt a Krokodil Börműveknél! . . .

Reszkető, vézna nevetés bukfencezett ki a száján. Jobbkarját kivette a paplan alól és kifordítva eltolta magától. Arcáról eltűnt a

keserőség. Vonásai szép, szelíd rendben olvadtak össze. Mintha megjelent volna az angyal és gyöngéd rózsaszín ujjával végigsímitotta volna fejét.

— Ma volt életem legszebb napja!... Lilian eljött és meghallgatta a verset!... «Arany napfény... hulló fehér virág... bolyhos pihék drága porfellege...» Elöl ült a legelső sorban... Mind a ketten lehúnytuk a szemünket és egymást néztük... Mikor vége volt, oda-jött hozzám, a szemembe nézett, megszorította a kezemet és csak ennyit mondott: szép volt!... Tetszett már beszélni angyallal, nagyságos asszonyom?... Az angyalok beszélnek így... Alig mondanak valamit és mégis megmondanak mindent... Lilian is ezt mondta: szép volt... A mi nyelvünkön ez annyit jelent... eljöttem, mert a katonatiszt nem érdekel... Eljöttem, hogy együtt menjünk tovább... mindig fölfelé... a transverzális úton!... Eljöttem, hogy együtt énekeljük a dalt, amit Vaszari úr a versedre szerzett... Eljöttem, mert én vagyok Laura!... Én vagyok Beatrice!... Én vagyok Júlia!... Én vagyok Léda!... Én vagyok Lilian!... Eljöttem, mert szeretlek!... Ezt mondta, mélyen tisztelt nagyságos asszonyom... Én pedig még egyszer is bocsánatot kérek, hogy alkalmatlankodtam... Kegyed mindig... nemes volt hozzám... Méltóztassék... kivenni a szekrényből... a borítékot... 272 pengő 26 fillér van benne... Talán elég lesz... Nagyságos asszonyom... méltóztassék... megjegyezni... 47 éves vagyok... szüleim nem élnek... adósságom nincsen... Csak Liliant kell értesíteni... Naphegy-utca 62... Sajat ház... Tessék szíves lenni... a transverzális úton menni... A transverzális úton!... Csak egyenesen föl... Mindig föl... Egészen... addig... amíg... Lilian... Egészen a csúcsig!... Még egyszer... is... bocsánatot... kérek... hogy... alkalmatlankodtam... Traurig Venzel... vagyok... mélyen tisztelt... nagy... sá... gos... asszo... nyom...

Soha ilyen boldognak nem látta még senki.

Hosszúkás feje fedrén feküdt a gyanus tisztaságú albérleti párnán. Sárgás haja belelógott a homlokába, ajka cserepes volt, jobbkeze sután kifelé fordult, mint mindig, amikor séta közben megállt, az elementáris életre gondolt és fejét fölvetette a csillagok felé.